

Ju2023/00106

Yttrande från Teknikföretagen Departementspromemorian ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Teknikföretagen välkomnar möjligheten att svara på ovanstående remiss.

Inledning

Sveriges ledande arbetsgivar- och branschorganisation

Teknikföretagen är Sveriges ledande arbetsgivar- och branschorganisation för över 4 400 teknik- och kunskapsintensiva företag. Tillsammans står våra medlemsföretag för en tredjedel av Sveriges export. Bland medlemsföretagen finns stora globala företag som Ericsson, SAAB, Scania, Northvolt, ABB och Volvo-bolagen, mindre och medelstora teknikföretag över hela landet samt nyetableringar verksamma inom den gröna omställningen. Gemensamt är att de utvecklar varor och tjänster i världsklass och att nästan all försäljning sker i global konkurrens. Teknikföretagens uppdrag är att ge företagen bästa möjliga konkurrenskraft.

Teknikföretagen – bärare av Industriavtalet

Teknikföretagen tecknar centrala kollektivavtal och värnar Industriavtalets lönenormerande roll. Industriavtalet är ett samarbetsavtal mellan arbetsgivarna och facken inom industrin. Avtalet har undertecknats av Teknikföretagen tillsammans med övriga medlemmar i Industrirådet, som består av ledande företrädare för svenska arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inom industrisektorn.

Industriavtalet är en stabiliserande faktor. Den nuvarande lönebildningsmodellen stöds av både arbetsgivare och de ledande fackförbunden i landet. Den går ut på att den internationellt konkurrensutsatta sektorn, som är avgörande för Sveriges välstånd, går före och sätter ett riktmärke för lönerna i landet. Riktmärket, som kallas "märket", fastställs i förhandlingar enligt Industriavtalet.

I praktiken innebär detta att det är Teknikföretagens kollektivavtal som sätter kostnadsramen för hela arbetsmarknaden. Med andra ord utgör Teknikföretagen en avgörande samhällsaktör för svensk arbetsmarknad och lönebildning. Som remissinstans för regler relaterade till ersättningsnivåer bör organisationens synpunkter därmed tillmätas stor betydelse.

Kompetensförsörjning är avgörande för konkurrenskraften

Kompetensförsörjning är en av organisationens högst prioriterade frågor och Teknikföretagen jobbar för ett utbildningsystem som i bättre utsträckning matchar näringslivets behov. Det innefattar bland annat att arbetsmarknadens inflytande över yrkesutbildningarna ska stärkas och att ingenjörsutbildningar ska prioriteras i högskolan genom ekonomiska incitament för kvalitet och genomströmning. Teknikföretagen är också en av ägarna till Teknikcollege. Teknikcollege är Sveriges samverkansplattform för industrins kompetensförsörjning. Konceptet är ett samarbete mellan arbetsgivarorganisationer och facken inom industrin, företag, kommuner och utbildningsanordnare för att skapa attraktiva utbildningar med hög kvalitet och fler sökande. Trots detta är kompetensbristen omfattande.

Tillgången till rätt kompetens är en gemensam utmaning för Teknikföretagens medlemmar och rankas återkommande som en av de största utmaningarna för medlemsföretagen. Att företagen kan hitta den kompetens som behövs för att kunna bedriva en globalt konkurrenskraftig verksamhet påverkar var företag väljer att förlägga, utveckla och investera i sin verksamhet. Utmaningarna inom kompetensförsörjningsområdet kopplat till tekniskt kvalificerad kompetens är många.

Idag finns det till exempel en stor efterfrågan på spetskompetens inom nya teknologier och IT, det är en flaskhals för företagens utveckling. Kompetensbehoven handlar även om yrkesutbildade personer, det vill säga personer med en praktisk industriteknisk utbildning. Idag har många kommuner valt att nedprioritera teknik- och industriutbildningar inom gymnasieskolan. Rekrytering av individer från ett annat land kan därför vara enda möjligheten att få tag på kvalificerad kompetens och säkra företagens utveckling.

En annan anledning till att Sverige måste vara ett attraktivt land för kvalificerad kompetens är att teknikföretag i stor utsträckning är globala, många företag ingår i koncerner. Globala koncerner som valt att ha sitt huvudkontor i Sverige har en kontinuerlig rörlighet av chefer och experter. Dessa verksamheter har stor betydelse för landets ekonomi och det blir till stor nackdel för Sverige om internationella experter väljer bort Sverige.

Det är högst väsentligt för Sveriges konkurrenskraft att ha ett välfungerande system för arbetskraftsinvandring som möjliggör för företag att attrahera och anställa kompetens utifrån.

Teknikföretagens svar

Försörjningskravet

Teknikföretagen tillstyrker förslaget om att med en god försörjning enligt 6 kap. 2 § utlänningslagen avses en lön som uppgår till minst 80 procent av den medianlön som Statistiska centralbyrån publicerar för Sverige.

Teknikföretagen har inget att erinra mot ett höjt försörjningskrav och vi ser inga principiella hinder mot en lönenivå motsvarande ungefär 80 procent av en svensk medianlön. Väsentligt för teknikindustrin är dock att arbetskraftsinvandringssystemet som helhet, med arbetsgivarens arbetskraftsbehov som bas, bevaras och värnas, även i framtida reformer.

Ett försörjningskrav på den föreslagna nivån förutsätter dock att det också införs åtgärder för att korta handläggningstiderna och stärka talangattraktionen samt att systemet i övrigt bevaras och att reformer om direkt eller indirekt arbetsmarknadsprövning slopas. Om inte sådana åtgärder vidtas riskerar systemet som helhet att försämrans ur konkurrenskraftsperspektiv. I detta sammanhang vill vi särskilt belysa Migrationsverkets pågående arbete med ett nytt system för handläggning av arbetstillstånd och de synpunkter som bland annat Teknikföretagen framfört till regeringen och Migrationsverket, se **bilaga 1**. Det är av avgörande betydelse att dessa synpunkter tas i beaktande vid implementeringen av det nya handläggningssystemet för att säkerställa näringslivets kompetensförsörjning. Det gäller särskilt när reformtakten inom arbetskraftsinvandringsområdet är hög och individer och företag under en längre tid brottats med långa handläggningstider och oförutsägbara ställningstaganden från handläggande myndighet.

Ett höjt försörjningskrav kommer försvåra rekrytering av tredjelandsmedborgare till vissa yrkesgrupper. Eftersom det tillgängliga nationella arbetskraftsutbudet, trots förhållandevis hög arbetslöshet, är begränsat medför detta att vissa branscher kan få utmaningar att möta sitt kompetensförsörjningsbehov med nationell arbetskraft. Parallellt måste därför regeringen öka det nationella arbetskraftsutbudet genom reformer som stärker arbetslinjen inom samtliga relevanta politikområden; försörjningsstöden, arbetslöshetsersättningen, sjukförsäkringen, inkomstskattenivåer och utbildningssystemet. Att, som regeringen nu gör, först begränsa arbetskraftsinvandringen utan att först stärka drivkrafterna till arbete för arbetslösa leder till att en del företag riskerar att stå utan arbetskraft.

Medianlön som gällde vid tidpunkten för ansökan ska tillämpas

Teknikföretagen tillstyrker även förslaget att den medianlön som gällde vid tidpunkten för ansökan ska tillämpas. Det är av stor vikt att arbetstillståndssystemet bygger på förutsägbarhet och enkelhet både för individ och arbetsgivare. Av detta skäl är det lämpligt att utgå från den medianlön som gällde vid ansökningstillfället då det är den lönenivå som individ och arbetsgivare hade kännedom om vid framtagandet av arbetstillståndsansökan. Det finns flera risker med att fastställa en annan tidpunkt för bedömning av korrekt medianlön, exempelvis den medianlön som gäller vid tidpunkten för beslut av arbetstillståndsansökan. En sådan regel skulle kunna leda till orättfärdiga avslag av uppehålls- och arbetstillståndsansökningar vid tillfällen av utdragna handläggningstider och när medianlönen stigit mellan ansökningstillfället och beslutstidpunkten.

Övergångsbestämmelser

Såvitt avser övergångsbestämmelser är Teknikföretagens uppfattning att det bör införas övergångsbestämmelser för de individer som har lämnat in en ansökan om arbetstillstånd innan den 1 oktober 2023 och där beslut inte fattats före ikraftträdandet. Dessa individers arbetstillståndsansökan bör i stället prövas enligt kraven som gällde vid ansökningstidpunkten. Detta bör även gälla för överklagade beslut och för de ärenden som återförvisats från domstolen till Migrationsverket där besluts fattats med stöd av äldre föreskrifter.

En sådan övergångsbestämmelse är av särskilt stor vikt när reglerna träder i kraft med kort tidsvarsel eftersom flera individer annars riskerar avslag på en ansökan

som uppfyllde kraven vid ansökningstidpunkten men inte vid beslutstidpunkten. Konsekvensen av den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen är att pågående ärenden kan behöva kompletteras eller att en ny ansökan kan behöva göras efter ett avslag. Detta kommer leda till ökade handläggningstider för arbetstillstånd i ett läge när Migrationsverkets arbetsbelastning redan är hög. Konsekvenserna av tidigare lagändringar, exempelvis införandet av krav på anställningsavtal till arbetstillståndsansökan, illustrerar hur nya krav som även omfattar inlämnade ansökningar kan leda till oförutsägbart långa handläggningstider och onödig administration för handläggande myndighet. Med en välavvägd övergångsbestämmelse kan dessa konsekvenser undvikas.

Förhållandet till utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring

Teknikföretagen konstaterar att utredningen en behovsprövad arbetskraftsinvandring (Ju 2022:11) har fått i uppdrag att ta fram ett nytt system för arbetskraftsinvandring, bland annat med uppdraget att föreslå ett nytt lönekrav motsvarande ungefär en medianlön. Detta innebär att förutsättningarna för många företags rekryteringar inom kort kan komma att ändras på nytt. Teknikföretagen vill i detta sammanhang påpeka att ett lönekrav motsvarande hundra procent av en svensk medianlön skulle kunna få negativa konsekvenser för svensk teknikindustri och riskera att stänga ute relevant och kvalificerad teknikkompetens och i förlängningen därmed försämra konkurrenskraften för svenska företag.

Avslutningsvis konstaterar vi därför att det föreslagna försörjningskravet på 80 procent av medianlönen är fullt tillräckligt för att hitta en balans mellan å ena sidan behovet av att möta det nationella arbetskraftsbehovet med det nationella arbetskraftsutbudet, å andra sidan företagens behov av att rekrytera arbetskraft från tredje land. Vi föreslår därför att regeringen i ett tilläggsdirektiv till utredningen om en behovsprövad arbetskraftsinvandring slopar utredningsuppdraget om ett nytt lönekrav, alternativt ger i uppdrag åt utredningen att utreda konsekvenserna av ett lönekrav motsvarande 85 procent av en medianlön, i linje med Teknikföretagens promemoria avseende "Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare" inlämnad till regeringen den 30 november 2022.

Med vänlig hälsning

Tomas Undin
Förhandlingschef
Teknikföretagen

Maria Rosendahl
Näringspolitisk chef
Teknikföretagen

Bilaga 1 - Nytt system för arbetstillstånd behöver styra hårdare mot kortare handläggningstider

Migrationsverket presenterade idag en ny modell för att hantera arbetstillståndsärenden i syfte att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Bransch- och arbetsgivarorganisationerna Teknikföretagen, TechSverige och Innovationsföretagen är positiva till regeringens ambitioner men pekar på att den modell som presenterats idag behöver vässas för att träffa rätt och ger flera inspel till utformningen av det nya systemet.

I beslutet framgår det bland annat att ambitionsnivån för inom vilken tid svar ska ges på en arbetstillståndsansökan för alla grupper sänks. Från 10 dagar till 120 dagar för de grupper som inte ses som högkvalificerade samt från 10 till 30 dagar för de yrkesgrupper som definieras som högkvalificerade.

Definitionen av högkvalificerade exkluderar tyvärr många nyckelkompetenser som behövs och kommer att sänka takten i pågående nyetableringar samt göra nya investeringar mindre attraktiva.

– Regeringens besked idag är att de flesta av de tusentals nya medarbetare som ska rekryteras till våra batterifabriker och andra verksamheter inte är prioriterade. Det är feltänkt. Chefer och forskare varken bygger eller driver några fabriker på egen hand. Valet att exkludera avgörande yrkesroller från det nya snabbspåret, såsom kvalificerade operatörer inom batteriområdet och automationstekniker, innebär att nyetableringarna försenas och tappar position mot konkurrenterna, säger Klas Wåhlberg, vd Teknikföretagen.

– Migrationsverket går från att lova svar inom 10 dagar till att svar ska ges inom 30 dagar för kompletta arbetstillståndsansökningar. Det är en alldeles för låg ambitionsnivå för de ingenjörer, programmerare och tekniker som år efter år har en beviljandegrad på nästan 100 procent och som borde kunna få svar på sina ansökningar med vändande post, säger Elin Lydahl, förbundsdirektör för Innovationsföretagen.

Teknikföretagen, TechSverige och Innovationsföretagen representerar tillsammans 6 400 företag med närmare en halv miljon medarbetare i den kunskapsintensiva industri- och tjänstesektorn. Dessa företag rekryterar varje år tusentals ingenjörer, tekniker och programmerare från länder utanför EU.

– Den globala konkurrensen om talangerna och digital spetskompetens är stenhård. Det råder stor brist och efterfrågan på kompetens inom till exempel maskininlärning, AI, mjukvaruutveckling och säkerhet. Vi har inte råd med byråkrati och dröjsmål. Det leder till att företagen tappar bort talangerna och tappar fart, att Sverige förlorar skatteintäkter och att ytterligare investeringar i Sverige uteblir, säger Åsa Zetterberg, förbundsdirektör på TechSverige.

– Vi anser att dagens befintliga certifieringssystem är av stor vikt för våra medlemsföretag, och vi är mycket angelägna om att ett nytt system utformas i nära dialog med näringslivet. Genomförandet får inte forceras, de nya servicefunktionerna som byggs upp måste testköras. Klart är att ambitionerna att nå internationellt konkurrenskraftiga handläggningstider bör växlas upp. Det nya systemet får inte skapa gränsdragningsproblem som lägger krokben för svenska

företags möjligheter att investera, expandera och fortsätta konkurrera på världsmarknaden utifrån en stark bas i Sverige, säger Klas Wåhlberg, vd för Teknikföretagen

I det fortsatta arbetet med utformningen av det nya systemet för arbetskraftsinvandring vars uppdrag tydligt är att främja näringslivets kompetensbehov vill organisationerna föra fram följande:

- 1. Inför ett maxtak på trettio dagars handläggningstid inom snabbspåret men sikta på betydligt snabbare hantering.** En handläggningstid på 30 dagar bör formuleras som ett maxtak för handläggningstiden och inte vara Migrationsverkets ambitionsnivå. Som mål och som ambition är 30 dagar nämligen alldeles för lågt för att vara internationellt konkurrenskraftigt för denna kategori högkvalificerade arbetskraftsinvandrare med mycket hög beviljandegrad. Finland hanterar till exempel denna typ av ansökningar på två veckor.
- 2. Inkludera fler yrkesgrupper i snabbspåret.** Den snäva tolkningen av vilka ansökningar som kan hanteras snabbare än fyra månader kommer skapa problem för de stora nyetableringar som nu planeras eller redan genomförs i Sverige. Chefer och forskare bygger inga fabriker och företag på egen hand. Snabbspårssystemet bör därför utvidgas till att också omfatta kvalificerade yrkesutbildade medarbetare. Till exempel operatörer med batteri- eller CNC-kompetens som är viktiga för att en nyetablering ska bli framgångsrik och befintliga företag kunna växa. För att Sverige ska vara attraktivt för ytterligare investeringar är det kritiskt att företagen snabbt kan få service och handläggning för hela personalstyrkan. Att Migrationsverket uttrycker att de inte har fått i uppdrag av regeringen att främja nyetableringarna är därför problematiskt och regeringen bör tydliggöra myndighetens uppdrag i detta avseende.
- 3. Säkerställ att näringslivets involvering i bedömningar av vilka yrken som ska ingå i snabbspåret.** Myndigheter som Migrationsverket är inte experter på vilka yrken som är högkvalificerad, vilken utbildning eller yrkeserfarenhet som krävs för en viss yrkesutövning. Det är viktigt att näringslivet involveras i vilka bedömningar av vilka yrken som ska ingå i snabbspåret. Det gäller inte minst när det kommer till nya yrken, eller vid motsvarande bedömningar.
- 4. Beta av högen av befintliga arbetstillståndsansökningar och säkerställ att Migrationsverkets digitala plattform är fungerande och tillåter kompletta ansökningar.** Det finns över 50 000 öppna ansökningar hos Migrationsverket idag. Dessa bör i största möjliga mån betas av innan ett nytt system sjösätts.
- 5. Korta handläggningstiden även för övriga arbetstillståndsansökningar.** Utöver att vidga tillämpningsområdet för snabbspåret bör också ambitionen för övriga kategorier arbetstillståndsansökningar vara högre än att hålla ansökningsprocessen inom författningsstyrda fyra månader. Vi bedömer att det finns utrymme för högre ambitioner mot bakgrund av de nya resurser som tillförts Migrationsverket för 2023, det minskade inflödet av nya ansökningar

under 2023 samt de ytterligare begränsningar av möjligheten till arbetstillstånd som blir följderna av det nya försörjningskravet från den 1 oktober i år.

6. **Utred kravet på uppvisande av pass vid handläggningstiden.** Ur ett företags- och helhetsperspektiv är det relevant att i handläggningsprocessen även inkludera det nya kravet även för blivande medarbetare från viseringsfria länder, sedan 1 november 2022, på fysiskt uppvisande av pass. Detta är en direkt följd av Migrationsverkets beslut och innebär att ytterligare omkring 30 dagars handläggningstid och ytterligare oförutsägbarhet tillkommer i arbetstillståndsprocessen. Fysiskt uppvisande av pass kan innebära resor på hundratals mil för hela den berörda familjen, är en del av arbetstillståndsprocessen och måste därför räknas in när Migrationsverket mäter handläggningstiden för arbetstillstånd. Det måste finnas incitament att pressa ned alla relevanta delar av processen som Migrationsverket har rådighet över.